

A soproni erdei tornapálya 2 km hosszú és a város legalkalmasabbnak tartott üdülőövezetében fekszik (lásd a vázrajzot). A pályán 100 méterenként táblával jelzett állomások vannak. A táblák jelzik az egyes állomásokon elvégezni ajánlott testmozgásokat, valamint az állomások közötti távolságok megtételének módját. Tekintettel voltunk arra, hogy az erdő ezzel a sportlehetőséggel, ezzel a tevékeny pihenési lehetőséggel az emberek legszélesebb körének rendelkezésére álljon. Ezért a pálya használatát bárki számára, aki azt rendeltetészerűen használni kívánja, ingyenessé tettük. A pályát használni kívánóknak lehetővé tettük, hogy egészségük, koruk és erőnlétük figyelembevételével választhassák meg a gyakorlatokat. Ezért három csoportba soroltuk a pályát igénybevenni szándékozókat: 1. az „A” csoportba soroltuk az átlagosnál erősebb ifjakat és felnőtteket, de nem versenyző sportolókat; 2. a „B” csoportba az átlagos egészségű, de rendszeresen nem sportoló felnőtteket és serdülőket, és 3. a „C” csoportba az idősebbeket, a csökkent munkaképességűeket és a gyerekeket. A Magyar Testnevelési és Sportszövetség gondoskodott arról is, hogy a város lakossága, az üdülők, gyógyüdülők, szanatóriumok, továbbá a szálló- és campingvendégek megfelelő tájékoztató füzet segítségével részletes útbaigazítást kapjanak a pálya használatára, hogy tevékeny pihenésük szakszerűen szolgálhassa egészségüket és esetleg adatokat is nyújthasson a kezelő orvosoknak.

A városok, üdülők közelében levő erdők — kis befektetéssel — így válhatnak a társadalom, a köz jóléte emelésének eszközévé. Bizton reméljük, hogy az „ezerarcú erdő” az ország számos városa, üdülője mellett hamarosan széles körben fogja bizonyítani, hogy a lakosság felüdülésének, munkateljesítőképesége fenntartásának és emelésének szinte egyedül alkalmas környezetet képes biztosítani, s ezt az erdőt óvni és megvédeni nemcsak a hivatásos erdészeknek feladata, hanem az egész társadalom érdeke.

Benedek Attila

Élettényezőnk, az erdő *

VÁRNAI TIVADAR

Mind többet olvasunk az erdők szociális funkciójának fokozódásáról. Az ember és az erdő kapcsolata messze időkre nyúlik vissza. Az öt eljegesedési korszak és az ezekkel váltakozó felmelegedési korszakok élőlényeket átformáló változásai alakították ki a mai flórát és vele együtt az embert. Az előember nyomait mintegy félmillió éves, őseink maradványait pedig átlagosan 100 ezer éves rétegekben találták meg. Az eljegesedési és az ezeket felváltó felmelegedési korok alatt az ősöknek kényszerű alkalmuk volt, hogy sok kiindulás, veszély és az ezekkel járó változás hatása alatt alakuljanak át. Az ember ezekkel a hatalmas ciklusokkal mérhető tanulói időben szerezte meg azt a kiváló alkalmazkodó képességet, amely a legnagyobb biztosíték az emberi faj fennmaradására.

Vajon hol keresett védelmet az ember a jégkorszakok idején? Feltétlenül ott, ahol megtalálta a neki legmegfelelőbb mikroklímát. Azt, amely letompította a szél erejét, a tél hidegét és a felmelegedési ciklusok alatt a nap hevét is. Ahová az állatvilág nagy része is behúzódott, hogy ott az ember táplálékául, lenyűgözött gereznájával testének védelméül, kihelyezett csontjaival szerszámul szolgáljon. Ahol az életet biztosító tűz táplálására a tüzelőt, életrendjének változosságához a vadgyümölcsöt, gombát, vadmézet, gyógyulásához a füveket, gyökereket megtalálta. Ezt a mikroklímát nyújtja a legmagasabb szintű növényi és állati lehetőség, az erdő.

* Az OEE pécsi csoportja klubnapján, 1970. febr. 23-án tartott előadás alapján.

Az erdő oltalmában eltöltött sokkal későbbi és napjainkig tartó időszakra emlékeznek nemcsak szervezetünk, hanem tudatunk is. Erről tanúskodnak a régi kultúrák áldozati ligetei, a szent erdők ősgermán istenei, a finn erdők ősmondái, a mi Hunor és Magor legendánk, amik ma is tudat- és lélekformáló erők. A mai embernek is erős a környezetigénye az erdő iránt.

Felmérések szerint a civilizált államok népességének 10—12%-a neurotikus. Számuk főként azokban a gazdag országokban növekszik, ahol a technika modern vívmányainak hódolva, elfordulnak a természetes életformától és megfélemednek saját belső világukról. Az ember denaturálódására jellemző, hogy az irodaházakat is magában foglaló belvárosból kitiltja az autókat. Ezt nem elsősorban közlekedésrendészeti okból, hanem azért tenné, hogy az embert gyaloglásra kényszerítse és eközben alkalma legyen, hogy beszélgessen embertársaival.

Más hypercivilizált országokban is igyekeznek küzdeni az érzelmi kultúra lassú csökkenési folyamata és az egyes ember érzelmi elárvulása ellen. Sajnos, a társadalomnak atomjaira való bomlása lassan és állandóan tart. Még sajnosabb, hogy az ifjúság egy része, — nálunk is — az érzelmek korszerűtlenségét hirdeti. Ideáljuk a mindentől való lelki függetlenség, a cinizmus, a nihil. Az írók és művészek jórésze is megfélemedzik arról, hogy mondanivalójával embernevelő és ezért felelősségvállaló legyen. Az ember valódi értékét pedig érzelmi gazdagsága szabja meg. Visszatérve a neurózisra, már szó volt az ember kiválóan kifejlődött alkalmazkodási képességéről. A neurotikus ennek hiányával jellemezhető legjobban. Ő az, aki képtelen az élet követelményeihez alkalmazkodni. Kilátástalan és az életenergiákat is felemészítő harcot harcolva, önmagával is szembe fordul. Életerejének fogytán, elveszti lelki egyensúlyát, biztonságát, majd elégedetlenné, boldogtalanná válik. Ezzel a társadalom számára megszünt értéktermelő, értékalkotó képessége. Mint gondozást igénylő azonban új terheket rak a társadalomra.

Van-e nálunk is ilyen folyamat? Igen. A demográfiai robbanásnak, vagy újkori népvándorlásnak is nevezett urbanizációs folyamat. Világméretekben az jellemzi, hogy amíg a múlt század közepétől századunk közepéig a Föld lakosságának száma a háromszorosára, addig a városok lakosságának száma húszszorosára növekedett. Nálunk a folyamat lassúbb, mint a gépesítettebb mezőgazdasággal rendelkező országokban, de nálunk is megállíthatatlan és növekvő iramú. A falvak gépiesedő mezőgazdasága már nem igényel annyi munkaerőt; s ezért eltaszítják maguktól a népességet.

A városba való beözönlés azonban megelőzi az iparosodás ütemét és az azzal együtt járó munkaalkalmakat. Megelőzi még a lakástermelést és az ellátási intézmények hálózatát is. Így a beözönlő népesség az évszázadok folyamán megszokott természetes környezetéből kiszakítva, nemcsak anyagi, hanem főként lelki, erkölcsi szempontból jut hátrányos helyzetbe.

Mindezek ellensúlyozására az ifjúság nevelésében az eddiginél sokkal nagyobb szerepet kell juttatnunk a flóra, a fauna, a természetföldrajz, a geológia, a természetjárás megszerettetésének és minden olyan tevékenységnek, mely az egyre fokozódó alkoholizmustól, a határainknál már kopogtató kábítószerektől, majd a bűnözéstől megóv. 1967-ben 87 ezer alkoholelvonó kezelést és 860 ezer idegbeteg ápolási napot tart nyilván statisztikánk.

Sürget a szabadidő mozgalom helyes irányban való elindítása is. Termelésünk az évi 3%-os növekedéssel 25—30 év alatt megkétszereződik. A társadalmi jövedelem ennek megfelelően megnő. A gépek termelékenységére megkívánja az automatizálást. Ezek miatt további munkaidő- és megművelési idővel kell számolnunk. Erre már most fel kell készülnünk azzal, hogy gon-

doskodunk az elfáradás utáni regenerálódást is, a nemes szórakozást is nyújtó, aktív pihenés módozatairól.

Emlékezünk alföldi lakosságunkat pusztító tüdővészre, mint népbetegségre. A szélhordta finom futóhomok szemcsék a hozzájuk tapadt és rajtuk utazó baktériumokkal behatoltak a tüdőhólyagocskákba és beoltották a betegséget. A futóhomokon ma erdők és gyümölcsösök termik a jó levegőt is. A városi levegő azonban egyre rosszabb a füstgáz, korom, hamu, por szennyeződéstől és a mikrobákkal való fertőzöttségtől. Vizsgálatok szerint, amíg a Párizs környéki erdő levegőjének egy köbméterében 50, addig a városi parkokéban 80 ezer, a főútvonalak levegőjében 500 ezer, az áruházakéban 4 millió a csíraszám.

Társadalmi jólétünk tehát minél több erdei iskola, ifjúsági tábor, sporthely, gyógyintézmény, az egészségre káros munkahelyen dolgozók számára erdei szanatórium létesítését indokolja. A társadalombiztosítás egészségügyi kiadásaira 1967-ben államunk a nemzeti jövedelemnek 11,3%-át, 22 milliárd Ft-ot költött. E kiadások évi átlagos növekedése 2 milliárd Ft. A 22 milliárdból kerekén 9 milliárdot fordítottak orvosi, kórházi, rendelői, táppénz, gyógyszer kiadásokra. Ezek olyan jellegűek, amelyek ha nem is csökkenthetők, de emelkedési intenzitásukban gyengíthetők, ha az erdőt, mint ősi gyógytényezőt fokozottabban alkalmazzuk. Fatermelésünk értéke 1969-ben kerek 2 milliárd Ft, annyi, mint amennyivel a társadalombiztosítási egészségügyi kiadásaink évente növekednek.

Az erdőknek a társadalom ilyen közvetlen szolgálatába állítása így társadalmi létkérdéssé lépett elő.

IRODALMI SZEMLE

Balogh András: Magyarország nevezetes fái

(Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1968. Második átdolgozott, bővített kiadás.)

1957-ben jelent meg első ízben Balogh András festőművész, kiváló grafikus munkája Magyarország ősi fainak gyönyörű rajzaival és a hozzá tartozó egyéni kísérőszöveggel.

Ahogy a szerző az előszóban kifejti, ez a könyv nem anekdoták gyűjteménye és nem dendrológiai katalógus, főleg nem botanikai szakmunka. Ezeknél sokkal több, vallomás a fák örök szépségéről, a fák filozófiájáról és esztétikájáról. A szerző az ősi fákról szóló magyar irodalom áttekintő ismeretében egyéni mondanivalóinak gazdag tárházából merített. Olyan művész beszél hozzánk, rajzain és írásán keresztül, aki valóban hivatott arra, hogy a fák nevében nyilatkozzék. Mint írja a XX. század művészei korunk zűrzavarát tükrözik művészetükkel és ez addig fog tartani, amíg a forradalmi átalakulások után kialakulnak az új világkép igazi horizontjai.

A szerző felismerte már az „élet mély értékeit”, tudja, hogy mi az örök szépség. Csodálatos finomságú rajzain az első kiadásban 22 ősi magyar fát örökített meg, amelyeknek egy része ma már elpusztult. Beszámol a fák múltjáról és a fák alakjában, szenvedélyes mozdulatú ágaik tragikus kifejezésében megtalálta hazánk és nemzetünk történelmi múltját.

A tölgyek, hársak, szilek, nyárfák, szelídgesztenyék matuzsálemi korú ősi példányait csak a művészi rajz hivatott megörökíteni. Szép lehet egy tökéletes fényképfelvétel is, de a fa lelkét csak a hivatott művész szeme láthatja meg. A művészi rajz elhagyja azokat a fölösleges részleteket, amiket a fényképezőgép lenszéje automatikusan megörökít. A rajz a lényegét tartalmazza és kiemeli a hatalmas törzsek és ágaik harmonikus egységét, vagy sokszor fájdalmasan égre meredő torzóját. A fák szépségének felismerése és történetüknek ismerete különösen a fákat kezelő erdészek számára hasznos. A gazdasági mechanizmus akaratlanul is kedvez annak a gazdaságossági szemléletnek, mely sajnos a kegyelettel nehezen egyeztethető össze.

Pedig az öreg fák is hasznosak, pénzben ki nem fejezhető értékük van. Ezt minden erdész tudja.

Balogh András könyvének második kiadása 1968-ban jelent meg. Az első kiadás 22 ábrája az új műben már 32 rajzra szaporodott. Újabb történelmi és irodalmi neve-